

I ruiner

Morten Pape

Katastrofer Nedskrivninger

2011

1 Mandag morgen. Hvis der nogensinde fandtes en ægte *mandag morgen*, så var det dagen efter
nyheden om krakket. En af de mørkeste vinterdage jeg overhovedet kan erindre. En af den slags
visuelt sørgmodige dage hvor himlen er så grumset at man får ondt af skyernes hold af nedslidte
rengøringsmedarbejdere, der har til opgave at skure alt snasket og snavset væk før chefen dukker op
5 med nyt om sollys og krystalklare himmelbilleder; en af de dage hvor man tænker at alle dyr såvel
som mennesker hurtigt må have gjort op med sig selv at denne dag blot skal afvikles i læ bag et træ
eller i mørket nede i hulen eller gemt væk under et skjold eller et varmt tæppe med ryggen til det
deprimerende syn ude bag samtlige vinduer; en af den slags dage der minder en om at naturen nok
også besidder evnen til at have gevaldige humørsvingninger som man gør klogt i at tage ganske
10 alvorligt.

Dagen begynder uden de voksnes sædvanlige forspring. Far ligger og sover inde på sofaen, stadig
med tøj og sokker på og med et uldtæppe halvt slængt over sig. Døren ind til mors og fars sove-
værelse er lukket. Du og jeg gør os klar til dagen som sædvanligt. Jeg sætter vand over til kaffe ude
i køkkenet og klemmer den sidste yoghurt ud af kartonen og overhælder den med nogle rosiner. Du
15 kommer ud til mig i køkkenet og ligner en gåde i ansigtet.

"Hvad fanden sker der?" hvisker du og begynder at spise Nutella fra bøtten med en ske.

Jeg trækker på skuldrene. "Tror bare der er lidt dårlig stemning. Noget med banken."

Min telefon vibrerer i lommen. Maya spørger i en sms om vi er okay. Om mor har mistet sit
arbejde. Jeg svarer at hun nok snart mister det hvis ikke hun står op og tager på arbejde. Hun skriver
20 tilbage og spørger om jeg ikke har hørt om bankens konkurs. *Jo*, svarer jeg. Og *hvad så?* Samtidig
modtager jeg en besked fra Susan, der nærmest ordret skriver det samme. Om min mor er okay. Om
der er panik derhjemme. Jeg lægger mobilen fra mig og forsøger at koncentrere mig om at spise lidt
morgenmad.

Du slikker skeen ren og sætter låget på Nutella-bøtten og smider skeen ned i vasken. Så hører jeg
25 dig gå ind i stuen og tænde for fjernsynet. Dårlig ide, tænker jeg øjeblikkeligt, men går alligevel
med derind. Far vågner af fjernsynet, jeg ser ham langsomt slå øjnene op, hovedet er hævet som en
udspilet ballon, øjnene fulde af søvn, hjernen vågner pludselig efter en tiltrængt udrensning og
indser nu at det er det samme liv og den samme krop den skal forholde sig til. Nederst på tv-
skærmen kører en gul bjælke fra venstre mod højre med korte opdateringer om Amagerbankens
30 konkurs.

"Sluk for det lort, Oliver" siger far med en gravrusten stemme.

"Hvorfor? Du siger altid jeg skal blive bedre til at følge med i nyhederne."

Han sætter sig op og nærmer sig dit hoved. "Lige nu siger jeg til dig at du skal slukke for
fjernsynet."

35 "Pyh ... har du hørt om tandpasta, far? Det plejer at hjælpe på sådan noget."

Far griber ud efter fjernbetjeningen i din hånd, snupper den aggressivt og slukker for tv'et, inden
han lægger sig ned igen. "Er mor gået?" siger han som om han lige er kommet i tanke om hende.
Jeg ser ned på den kaotiske, tilfældige række af sko ude i entreen. Hendes støvler står der.

"Det tror jeg ikke," svarer jeg.

40 Far får et bekymret udtryk i ansigtet. Han trækker vejret tungt.
"Nå, men er der måske nogen der gider køre mig i skole i dag?" siger du og trommer lidt på lårene med dine håndflader.
"Hvad er klokken?" siger far.
"Ja, det ville vi jo vide, hvis du ikke havde slukket for tv'et."

45 "Oliver! Ikke nu, ikke mere. Okay?" siger far og rejser sig fra sofaen. Han vakler hen ad gulvet, det knirker i hans krop, og du skærer en væmmelig grimasse da de varme dunster fra undersiden af uldtæppet slippes fri i stuen. Far går hen til soveværelset, banker på døren og åbner, kigger hurtigt ind og lukker igen. Så klør han sig under armen og går ud på badeværelset og lukker døren uden at låse.

50 Vi kigger på hinanden uden at sige en lyd. Du tænder for fjernsynet igen og zapper over på et hyggeligt morgenprogram og smider fars uldtæppe ned fra sofaen, før du sætter dig til rette og spørger mig om jeg ikke vil hente Nutella'en og en ske til dig. Du må hente den selv, siger jeg, og du vender øjne af mig og kigger på mig som om jeg har begået højforræderi.
Døren ind til soveværelset åbnes. Mor træder søvnigt ud med uglet hår, kun iført en grå T-shirt
55 og et par cremehvide trusser. Hendes lår er tatoveret med sirlige mønstre fra lagnet og dynen. Hun går direkte hen mod badeværelset, åbner døren og stirrer vredt ind i rummet.
"Stig ... Hvad i alverden har du gang i?"
"Luk dog lige døren, kvinde!"
"Står du der og onanerer?"

60 Det giver et brag da far skubber døren i, efterfulgt af lyden af låsen og et eftertjekkende træk i håndtaget.

Eftermiddagen bringer en smule opklaring med sig. Skyerne rives langsomt fra hinanden. Der er stille i huset efter jeg er vendt hjem fra gymnasiet. Far går rundt, pendler mellem soveværelset og køleskabet, vender hele tiden tilbage for at se om der mon på forunderlig vis er havnet noget
65 lækkert derinde som ikke lå der for et kvarter siden. Han ser sig frem og tilbage som om han er rædselsslagen for at møde mit blik og blive tvunget til at forholde sig til hvordan det hele nu skal gå.
"Arbejder mor over i dag?" spørger jeg for at bryde tavsheden.
"Det er ikke til at vide, Amalie," svarer far og piller sig i øret.

70 "Har hun overhovedet stadig et arbejde?"
Han kigger på sin fingerspids. Nulrer lidt ørevoks med sin tommelfinger.
"Det er ikke til at vide ... "

Det er ikke mor der kommer ind ad døren et par timer senere. Det er det helt sikkert ikke, det er ikke vores mor. Hende der kommer ind ad døren, er et vrængbillede af vores mor;
75 vores mor ser ikke sådan ud, vores mor går ikke på den måde, vores mor sætter ikke sit hår på den måde, vores mor har ikke et ansigt der ser ud på den måde. Vores mor er væk, jeg kan ikke få øje på hende i hende; hvem er denne efterligning? Selvom jeg ikke kan tage øjnene fra hende og følger hver en langsom og smertefuld bevægelse hun foretager sig ude i entreen, så *er* det ikke vores mor.

80 Men nu kommer kvinden der ikke er vores mor, hen mod mig og giver mig et kram uden at se på mig, og jeg holder armene om hende og mærker hendes sidste kræfter, jeg rører ved hendes skulderblad og mærker en bekendt knogle skyde lidt frem på en bestemt måde og indånder hendes dufte og hører hendes stemme, og først dér mærker jeg med en foruroligende sikkerhed at kvinden som ikke forekommer at være hende hun udgiver sig for,
85 helt sikkert er vores mor.

Nølede sætter hun sig på sofaens chaiselong. Det får hende straks til at se alene ud med al den sofa omkring sig. Ingen siger noget. Jeg får lyst til at smyge mig ind til hende. Hendes hvide skjorte er krøllet, de lavtaljede, gråsorte bukser sidder som altid pænt og nystrøget på hendes slanke former. Som hun sidder der i de kontrastfyldte farver i et koboltblåt, næsten metallisk gråt skær ude fra den farveløse himmel, ligner hun et påklædt skelet der lige er blevet hevet op af sin egen grav. Hun skælver.

Så går hun ud i køkkenet, tænder for hanen og begynder at skrælle kartofler. Hun opgiver hurtigt og går ind på soveværelset. Døren lukkes usædvanligt langsomt bag hende. Hun kommer ud da pizzaerne som far har bestilt, bliver leveret, sidder lidt ved bordet og tager nogle få bidder og smiler lidt stift og porcelænsagtigt til mig og dig og fortæller os på et tidspunkt at ikke alle dage er lige gode, nogle skal man bare glemme, sige "pyt" og komme videre, og at sådan en dag har mor desværre haft i dag, så derfor vil hun gå tidligt i seng.

Pytdagene fortsætter lidt endnu. Ingen siger noget, ingen fortæller os noget, vi bliver badet i skånsom tavshed. Far og mor vedtager at aflyse vores rejse til Kreta i vinterferien. Det kommer ikke som nogen overraskelse. Ingen protesterer, ikke engang dig. Ingen kan sige nej til et traume. Vi må bare igen blive derhjemme.

Men det værste eksisterer derhjemme. Et hus tilsodet med elendig stemning og mangfoldige forsøg på at undgå og ignorere hinanden. Nogle gange siger jeg et eller andet bare for at bryde den tykke lydmur af klæbende ro, andre gange siger mor og far noget, men uden rigtig at sige noget som helst; så slukkes lyset, og døren står på klem ud til gangen, og så lytter jeg til fodtrin der forsvinder ind i stuen eller ud i køkkenet mens fjernsynet kører som det eneste lydtæppe i vores parcelhus, indtil en af dem går i seng mens den anden bliver hængende indtil den første formentlig er faldet i søvn, så man bare kan liste ind og ubemærket melde sig ind i søvnen og undgå at blive konfronteret med en bebrejdelse eller noget der kunne danne grobund for et forsøg på forsoning.

På den måde sejrer tavsheden på ny, og den er langtfra forsvundet næste dag og de følgende dage når netop tavshedens tåger fylder alt, og dagenes tilstande dikteres deraf. Mor har fået nogle underlige tics med øjnene, noget hun ikke havde før banken gik konkurs. Hendes øjenvipper basker som vingerne på en kolibri et kvart sekund ad gangen, som om hun inderst inde i sin sjæl ikke kan gøre op med sig selv om det egentlig er værd at være til stede i livet med åbne øjne, eller om de bare burde lukkes for at afskærme for alt det der kommer til syne når man mindst venter det. Jeg spørger hende hvorfor hun blinker sådan, men hun aner ikke hvad jeg hentyder til; senere påstår hun at det har hun såmænd altid gjort, at det er sådan en speciel flirteteknik, men jeg ved at det blot er udenomssnak så det i det mindste ikke lykkes for hende at skulle komme ind på det der gør for ondt at dele.

Ingen af de voksne snakker om hvad der er galt, eller hvorfor de pludselig er blevet så tavse om Amagerbanken. Ingen af dem kommer ud med tilstrækkelige mængder af aggression som vi tydeligt kan høre dem begge slæbe rundt på, så de ridser ethvert underlag de befinder sig på. Vi venter blot på at den overskydende vrede vil samle sig som et højtryk og skylle ind over os. Vi venter og holder vejret.

Få dage senere, den 15. februar 2011, kommer far og mor hjem fra Falkonersalen på Frederiksberg efter et langt orienteringsmøde om bankens konkurs for alle dens mange aktionærer. De er tavse og

prustende da de træder ind, far løsner sit lyseblå slips og trækker den hvide skjorte op af bukserne, smider blazeren fra sig og lægger sig i sofaen.

Jeg går hen til ham, stiller mig tæt på armlænet hvor hans hoved hviler, og han stirrer omvendt på mig. "Nå, hvordan gik det?" siger jeg.

Far lukker øjnene og ryster let på hovedet.

"Helt grotesk. Jeg har aldrig hørt noget lignende. Den gamle bestyrelse burde ... Om jeg *begriber* at nogen af de røvhuller kan sove om natten. At man kan kalde sig selv for et menneske, når man på dén måde bare ... "

135 Han går i stå og kommer ikke videre.

"De var fulde af løgn;" siger mor ude fra entreen mens hun, af en eller anden grund, arrangerer skoene på gulvet og jakkerne på bøjlerne i en rækkefølge som kun hun ved hvad går ud på. "Den nye ledelse havde slet ikke behøvet at lave så voldsomme nedskrivninger."

"Så både Finansiell Stabilitet og bestyrelsen lyver?" siger far lettere patroniserende.

140 "Bestyrelsen *er* Finansiell Stabilitet, Stig. Hvor mange gange skal jeg forklare det?"

"Så de har lige løjet for os, lige op i ansigtet på os? Du hørte jo selv deres redegørelse, Mona."

"Jeg har aldrig set nogen vaske hænder i fem stive timer og så stadig lugte så meget som dem. De havde for længst besluttet at de ville lukke banken. Det var kun et spørgsmål om hvornår de fik muligheden for det."

145 Far bliver rød i hovedet.

"Hvis du er så bagklog og har haft så meget insiderviden, hvorfor sagde du så ikke noget dengang jeg lagde penge i foretagendet?"

"Det gjorde jeg også, Stig. Det var *dig* der ikke fortalte at du havde tænkt dig at skyde penge ind i emissionen. Og se så nu. Så kom du langt om længe ind på aktiemarkedet, hva'? Nu kan du rigtig blære dig over for Lars og Gert, tillykke," siger mor og får far til at gå ud i haven og kigge til et blomsterbed som er gået i vinterhi ligesom resten af hans stolthed tilsyneladende er.

På dette tidspunkt, hvor vi stadig holdes hen i uvished, forstår jeg dog dette ene, men ret så væsentlige forhold: Pengene er væk, alt på kistebunden er borte, pensionen er forsvundet, børneopsparingerne tomme.

155 Det er ikke til at fatte, men det er samtidig det eneste der er til at forstå. Du rynker på næsen ad det, tror ikke det står så slemt til som jeg fremlægger det, nægter at tro på det.

"Mor ville jo slå far ihjel hvis han bare havde smidt alle deres penge væk," påpeger du.

"Det kan være det er derfor han er så meget ude i haven," siger jeg. "Han er bange for at hun myrder ham."

160 Du tænker dig længe om.

"Man kan jo håbe ... "